Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2024. gada 14. martā*

Dalībvalsts pienākumu neizpilde – Aizmugurisks spriedums – Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas – 127. panta 1. punkts – Pārejas periods – Tiesas jurisdikcija – *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) spriedums – Šķīrējtiesas nolēmuma, ar kuru uzdots samaksāt atlīdzinājumu par zaudējumiem un procentus, izpilde – Eiropas Komisijas lēmums, ar kuru šis maksājums ir atzīts par valsts atbalstu, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu – LES 4. panta 3. punkts – Lojāla sadarbība – Pienākums apturēt tiesvedību – LESD 351. panta pirmā daļa – Starptautiska konvencija, ko dalībvalstis un trešās valstis noslēgušas pirms to pievienošanās Savienībai – Konvencija par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem (*ICSID*) – Savienības tiesību aktu piemērošana – LESD 267. pants – Valsts tiesa, kas lietu izskata pēdējā instancē – Pienākums vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 108. panta 3. punkts – Atbalsta pasākuma izpildes apturēšana

Lietā C-516/22

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2022. gada 29. jūlijā cēlusi

Eiropas Komisija, ko pārstāv *L. Armati*, *P.-J. Loewenthal* un *T. Maxian Rusche*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienoto Karalisti, ko pārstāv *S. Fuller*, pārstāvis,

atbildētāja,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*] (referents), tiesneši Z. Čehi [*Z. Csehi*], M. Ilešičs [*M. Ilešič*], I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] un D. Gracijs [*D. Gratsias*],

ģenerāladvokāts: N. Emiliu [*N. Emiliou*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

* Tiesvedības valoda – angļu.

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2023. gada 9. novembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Prasības pieteikumā Eiropas Komisija lūdz Tiesu atzīt, ka līdz ar *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) 2020. gada 19. februāra spriedumu lietā *Micula* pret Rumāniju (turpmāk tekstā – "aplūkojamais spriedums") Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste nav izpildījusi savus pienākumus, kuri izriet no LES 4. panta 3. punkta, kā arī LESD 108. panta 3. punkta, 267. panta pirmās un trešās daļas un 351. panta pirmās daļas kopsakarā ar 2019. gada 17. oktobrī pieņemtā Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (turpmāk tekstā – "Izstāšanās līgums") 127. panta 1. punktu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

2 Kā izriet no Izstāšanās līguma, kas Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (EAK) vārdā apstiprināts ar Padomes 2020. gada 30. janvāra Lēmumu (ES) 2020/135 (OV 2020, L 29, 1. lpp.), 185. panta, tas stājās spēkā 2020. gada 1. februārī.

3 Saskaņā ar Izstāšanās līguma 2. panta e) punktu:

"Šajā īgumā piemēro šādas definīcijas:

[..]

e) "pārejas periods" ir 126. pantā paredzētais pārejas periods".

4 Šā līguma 86. panta "Eiropas Savienības Tiesā izskatīšanā esošās lietas" 2. punktā ir paredzēts:

"Eiropas Savienības Tiesai joprojām ir jurisdikcija sniegt prejudiciālus nolēmumus par Apvienotās Karalistes tiesu un tribunālu pieprasījumiem, kas iesniegti pirms pārejas perioda beigām".

5 Minētā līguma 87. panta "Jaunas lietas Tiesā" 1. punktā ir noteikts:

"Ja Eiropas Komisija uzskata, ka Apvienotā Karaliste pirms pārejas perioda beigām nav izpildījusi Līgumos vai šā līguma Ceturtajā Daļā noteikto pienākumu, Eiropas Komisija četru gadu laikā pēc pārejas perioda beigām var iesniegt lietu Eiropas Savienības Tiesā saskaņā ar LESD 258. panta vai LESD 108. panta 2. punkta otrās daļas prasībām. Eiropas Savienības Tiesai ir jurisdikcija šādās lietās."

6 Šā līguma 126. pantā "Pārejas periods" ir noteikts:

"Ir paredzēts pārejas jeb īstenošanas periods, kas sākas šā līguma spēkā stāšanās dienā un beidzas 2020. gada 31. decembrī."

7 Izstāšanās līguma 127. pants "Pārejas noteikumu darbības joma" ir formulēts šādi:

"1. Ja vien šajā līgumā nav noteikts citādi, pārejas periodā Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā ir piemērojamas Savienības tiesības.

[..]

3. Pārejas periodā saskaņā ar 1. punktu piemērojamās Savienības tiesības Apvienotajai Karalistei un tās teritorijā rada tādas pašas tiesiskās sekas kā tās, kuras rodas Savienībā un tās dalībvalstīs, un tās interpretē un piemēro saskaņā ar tām pašām metodēm un vispārīgajiem principiem, kādus piemēro Savienībā.

[..]

6. Ja vien šajā līgumā nav noteikts citādi, pārejas periodā ikvienu atsauci uz dalībvalstīm Savienības tiesībās, kas ir piemērojamas saskaņā ar 1. punktu, arī tajās, kas noteiktas, īstenojot un piemērojot minētās Savienības tiesības dalībvalstīs, saprot kā atsauci, kas ietver arī Apvienoto Karalisti."

Starptautiskās tiesības

ICSID konvencija

8 Konvencija par ieguldījumu strīdu izšķiršanu starp valstīm un citu valstu pilsoņiem, kas noslēgta 1965. gada 18. martā Vašingtonā (turpmāk tekstā – "*ICSID* konvencija"), kas attiecībā uz Apvienoto Karalisti stājās spēkā 1967. gada 18. janvārī, bet attiecībā uz Rumāniju – 1975. gada 12. oktobrī, 53. panta 1. punktā ir paredzēts:

"Lēmums ir saistošs pusēm un nav pakļauts jebkādai pārsūdzēšanai vai jebkādiem citiem labojumiem, kā izņemot tos, ko paredz šī Konvencija. Katra puse ievēro un pilda lēmuma noteikumus [..]."

9 Šīs konvencijas 54. panta 1. punktā ir noteikts:

"Katra Līgumslēdzēja Valsts atzīst pieņemto lēmumu atbilstoši šai Konvencijai kā saistošu un pilda pekuniārās saistības, ko uzliek šis lēmums tās robežās, it kā tas būtu šīs Valsts tiesas galīgais spriedums. [..]"

10 Minētās konvencijas 64. pantā ir noteikts:

"Jebkurš strīds, kas radies starp Līgumslēdzējām Valstīm attiecībā uz šīs Konvencijas skaidrojumu vai pielietošanu, kurš nav izšķirts, tiek nosūtīts Starptautiskajai Tiesai ar šāda strīda jebkuras puses iesniegumu, ja vien attiecīgās Valstis nevienojas par citu izšķiršanas ceļu."

11 Šīs konvencijas 69. pants ir formulēts šādi:

"Katra Līgumslēdzēja Valsts veic tādus likumdošanas vai citus pasākumus, kādi var būt nepieciešami, lai īstenotu šīs Konvencijas nosacījumus savā teritorijā."

Divpusējais ieguldījumu nolīgums

12 Divpusējā ieguldījumu nolīguma starp Zviedrijas Karalistes valdību un Rumānijas valdību par ieguldījumu veicināšanu un savstarpējo aizsardzību, kas noslēgts 2002. gada 29. maijā un stājās spēkā 2003. gada 1. aprīlī (turpmāk tekstā – "DIN"), 2. panta 3. punktā ir paredzēts:

"Katra līgumslēdzēja puse pastāvīgi nodrošina taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret otras līgumslēdzējas puses ieguldītāju ieguldījumiem un neliek šķēršļus – ar patvaļīgiem vai diskriminējošiem pasākumiem – minēto ieguldītāju veikto ieguldījumu nodrošināšanai, pārvaldībai, uzturēšanai, izmantošanai, lietojumam attiecībā uz šiem ieguldījumiem vai to cedēšanai. [..]"

13 DIN 7. pantā ir noteikts, ka, izšķirot strīdu starp ieguldītājiem un to parakstījušu valsti, šķīrējtiesa piemēro *ICSID* konvenciju.

Tiesvedības priekšvēsture

Process šķīrējtiesā

14 Rumānija 2005. gada 22. februārī atcēla, gatavojoties dalībai Eiropas Savienībā, ieguldītājiem paredzētu reģionālu valsts atbalsta shēmu nodokļu atvieglojumu veidā (turpmāk tekstā – "aplūkojamā atbalsta shēma").

15 Zviedrijas pilsoņi *Ioan* un *Viorel Micula* un komercsabiedrības, kurās viņi īsteno izšķirošo ietekmi, – *European Food SA*, *Starmill SRL* un *Multipack SRL* (turpmāk tekstā – "ieguldītāji") – 2005. gada 28. jūlijā, pamatojoties uz DIN 7. pantu, lūdza izveidot *ICSID* konvencijā paredzēto šķīrējtiesu, lai saņemtu atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas tiem esot radušies aplūkojamās atbalsta shēmas atcelšanas dēļ, no kuras pirms šīs atcelšanas tie bija saņēmuši atbalstu.

16 Ar 2013. gada 11. decembra nolēmumu (turpmāk tekstā – "šķīrējtiesas nolēmums"), kas pieņemts pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai 2007. gada 1. janvārī, šķīrējtiesa atzina, ka, atceldama aplūkojamo atbalsta shēmu, Rumānija nav ievērojusi to ieguldītāju tiesisko paļāvību, jo tie domāja, ka attiecīgie nodokļu atvieglojumi būs pieejami līdz 2009. gada 31. martam, nav rīkojusies pārredzami, jo nebija laikus par to informējusi ieguldītājus, un nav nodrošinājusi pret to ieguldījumiem taisnīgu un vienlīdzīgu attieksmi DIN 2. panta 3. punkta izpratnē. Līdz ar to šķīrējtiesa piesprieda Rumānijai samaksāt ieguldītājiem 791 882 452 Rumānijas leju (RON) (apmēram 178 miljoni EUR) atlīdzinājumu par nodarītajiem zaudējumiem un procentus; šī summa tika aprēķināta, galvenokārt ņemot vērā zaudējumus, kas ieguldītājiem esot nodarīti laikposmā no 2005. gada 22. februāra līdz 2009. gada 31. martam.

17 Kopš 2014. gada ieguldītāji mēģina panākt šķīrējtiesas nolēmuma atzīšanu un izpildi Beļģijā, Francijā, Luksemburgā, Zviedrijā, Apvienotajā Karalistē un Amerikas Savienotajās Valstīs. Komisija ir iestājusies visās šajās tiesvedībās, lai iebilstu pret atzīšanu un izpildi.

Process Komisijā

18 Komisija 2014. gada 26. maijā pieņēma Lēmumu C(2014)3192 final (Valsts atbalsts SA.38517 (2014/NN) – Rumānija – Šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju – Rīkojums apturēt atbalsta pasākumu) (turpmāk tekstā – "apturēšanas rīkojums"), ar

ko uzdeva Rumānijai nekavējoties un līdz brīdim, kad Komisija pieņems galīgu lēmumu par šā pasākuma saderību ar iekšējo tirgu, apturēt jebkādas darbības, kuru rezultātā varētu tikt īstenots vai izpildīts šķīrējtiesas nolēmums, – ar tādu pamatojumu, ka šādas darbības varētu būt uzskatāmas par nelikumīgu valsts atbalstu, kura piešķiršana ir pretrunā LESD 108. panta 3. punktam.

19 Komisija 2014. gada 1. oktobrī pieņēma Lēmumu 2014/C 393/03 (Valsts atbalsts – Rumānija – Valsts atbalsts SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) – Šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra lēmuma īstenošana lietā *Micula* pret Rumāniju – Uzaicinājums iesniegt piezīmes saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 108. panta 2. punktu (OV 2014, C 393, 27. lpp.); turpmāk tekstā – "lēmums par procedūras sākšanu"), ar kuru tā informēja Rumāniju, ka tā ir nolēmusi sākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru attiecībā uz 2014. gada sākumā Rumānijā daļēji izpildīto šķīrējtiesas nolēmumu, kā arī jebkuru turpmāku šā nolēmuma īstenošanu vai izpildi.

20 2015. gada 30. martā tika pieņemts Komisijas Lēmums (ES) 2015/1470 (2015. gada 30. marts) par valsts atbalstu SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN), ko īstenoja Rumānija – Šķīrējtiesas 2013. gada 11. decembra nolēmums lietā *Micula* pret Rumāniju (OV 2015, L 232, 43. lpp.) (turpmāk tekstā – "galīgais lēmums").

21 Šā lēmuma 126.–129. apsvērums "Valsts atbalsta noteikumu piemērošana neietekmē ar Līguma 351. pantu aizsargātās tiesības un pienākumus", kuri būtībā atbilst lēmuma par procedūras sākšanu 51.–54. punktam, ir formulēti šādi:

> "(126) [LESD] 351. pantā ir noteikts, ka "[l]īgumi neietekmē tiesības un pienākumus, ko uzliek nolīgumi, kurus (..) – attiecībā uz kandidātvalstīm – pirms to pievienošanās dienas viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses". Izskatāmajā lietā tiesības un pienākumi, uz kuriem atsaucas prasītāji, izriet no *BIT* [DIN].
>
> (127) No [LESD] 351. panta formulējuma ir skaidrs, ka tas nav piemērojams šajā lietā, jo *BIT* ir līgums, kas noslēgts starp divām Savienības dalībvalstīm – Zviedriju un Rumāniju –, nevis līgums, kuru "viena vai vairākas dalībvalstis, no vienas puses, noslēgušas ar vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses". Tāpēc izskatāmajā lietā valsts atbalsta noteikumu piemērošana neietekmē ar [LESD] 351. pantu aizsargātās tiesības un pienākumus.
>
> (128) Šajā saistībā Komisija atgādina, ka saskaņā ar Savienības tiesību aktiem ES iekšējiem *BIT*, no vienas puses, un *BIT*, kas noslēgti starp Savienības dalībvalsti un trešo valsti, no otras puses, ir piemērojami dažādi noteikumi. Attiecībā uz ES iekšējiem *BIT* Komisija uzskata, ka šādas vienošanās ir pretrunā Savienības tiesību aktiem, nav saderīgas ar Savienības līgumu noteikumiem un tādēļ būtu uzskatāmas par spēkā neesošām. [..]
>
> (129) Rumānija ir arī dalībniece daudzpusējā *ICSID* Konvencijā, kurai tā pievienojās pirms pievienošanās Savienībai. Tomēr, tā kā neviena trešā valsts, kas ir *ICSID* Konvencijas līgumslēdzēja puse, nav izskatāmajā tiesvedībā iesaistīta *BIT* dalībniece, [LESD] 351. pants neattiecas uz šo lietu."

22 Galīgā lēmuma rezolutīvās daļas 1. pantā ir noteikts, ka ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriestais maksājums – zaudējumu atlīdzinājums un procenti – vienotai saimnieciskai vienībai, kura ietver ieguldītājus, *European Drinks*, *Rieni Drinks*, *Scandic Distilleries*, *Transilvania General Import-Export* un *West Leasing International*, ir uzskatāms par "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu.

23 Saskaņā ar šā lēmuma 2. pantu Rumānijai ir pienākums neizmaksāt nevienu nesaderīgu atbalstu, kas minēts šā lēmuma 1. pantā, un atgūt jebkuru nesaderīgu atbalstu, kurš jau izmaksāts kādam no subjektiem, kas veido šo ekonomisko vienību, kā arī jebkādu atbalstu, kurš izmaksāts kādam no šiem subjektiem un par kuru Komisija nav informēta uz LESD 108. panta 3. punkta pamata vai kurš tiek izmaksāts pēc šā lēmuma pieņemšanas dienas.

Tiesvedība Savienības tiesās

24 Ar Vispārējās tiesas 2019. gada 18. jūnija spriedumu *European Food* u.c./Komisija (T-624/15, T-694/15 un T-704/15, EU:T:2019:423) galīgais lēmums kopumā tika atcelts – ar tādu pamatojumu, ka būtībā Komisijai nav kompetences *ratione temporis* to pieņemt uz LESD 108. panta pamata (turpmāk tekstā – "Vispārējās tiesas spriedums").

25 Konkrētāk, Vispārējā tiesa minētā sprieduma 91. un 92. punktā ir nospriedusi: ņemot vērā, ka Komisija nav nošķīrusi atgūstamās summas attiecībā uz laikposmu pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai un atgūstamās summas attiecībā uz laikposmu pēc pievienošanās, tā ir pārsniegusi savu kompetenci valsts atbalsta kontroles jomā, savu kompetenci, kas tai paredzēta LESD 108. pantā, ar atpakaļejošu spēku attiecināda ma uz faktiem pirms minētās pievienošanās, un ka līdz ar to Komisija šķīrējtiesas nolēmumā piespriesto zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājumu nevarēja kvalificēt kā "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē.

26 Turklāt Vispārējā tiesa minētā sprieduma ir 98.–111. punktā ir nospriedusi: tā kā *ratione temporis* Savienības tiesību akti nav piemērojami un tā kā Komisijai nav kompetences uz LESD 108. panta pamata, tā kā atgūstamās summas attiecībā uz laikposmu pirms attiecīgās pievienošanās nav nošķirtas no atgūstamajām summām attiecībā uz laikposmu pēc pievienošanās, galīgais lēmums ir prettiesisks, ciktāl tā šo zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājuma piespriešanu ir kvalificējusi kā "priekšrocību" un "valsts atbalstu" LESD 107. panta 1. punkta izpratnē – vismaz attiecībā uz laikposmu, pirms Rumānijā bija stājušās spēkā Savienības tiesības.

27 Komisija 2019. gada 27. augustā iesniedza Tiesai apelācijas sūdzību, ar ko lūdz atcelt Vispārējās tiesas spriedumu.

Tiesvedība Apvienotās Karalistes tiesās

28 Šķīrējtiesas nolēmums 2014. gada 17. oktobrī tika reģistrēts pie *High Court of England and Wales* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa), Apvienotā Karaliste) atbilstoši *Arbitration (International Investment Disputes) Act 1966* (1966. gada Šķīrējtiesas likums attiecībā uz starptautiskiem strīdiem ieguldījumu jomā), ar ko Apvienotajā Karalistē īstenota *ICSID* konvencija.

29 Minētā tiesa 2017. gada 20. janvārī noraidīja Rumānijas lūgumu atcelt šo reģistrāciju. Vienlaikus tā apturēja šķīrējtiesas nolēmuma izpildi līdz tiesvedības pabeigšanai Savienības tiesās.

30 *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa, Apvienotā Karaliste) 2018. gada 27. jūlijā nosprieda, ka saskaņā ar LES 4. panta 3. punktā izklāstīto lojālas sadarbības principu Apvienotās Karalistes tiesām ir liegts izdot rīkojumu par šķīrējtiesas nolēmuma tūlītēju izpildi, kamēr vien ar Komisijas lēmumu Rumānijai ir aizliegts izmaksāt ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriesto zaudējumu atlīdzinājumu un procentus. Ar šādu pamatojumu minētā tiesa noraidīja ieguldītāju apelācijas sūdzību par pirmās minētās tiesas noteikto šķīrējtiesas nolēmuma izpildes apturēšanu.

31 *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) 2020. gada 19. februārī ar aplūkojamo spriedumu uzdeva izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu. Komisija šajā tiesvedībā piedalījās kā persona, kas iestājusies lietā.

Aplūkojamais spriedums

32 Ar aplūkojamo spriedumu *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) vispirms – tā 41.–57. punktā – noraidīja pamatu, ar kuru ieguldītāji apgalvoja, ka Vispārējās tiesas spriedumam ir tādas sekas, ka Apvienotās Karalistes tiesām vairs nav pienākuma, ievērojot lojālu sadarbību, apturēt šķīrējtiesas nolēmuma izpildi. Šajā ziņā minētā tiesa minētā sprieduma 56. punktā nosprieda, ka tai ir bažas par risku, ka tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi attiecībā uz vienu un to pašu priekšmetu un vieniem un tiem pašiem lietas dalībniekiem, ka tai nebija iespējams konstatēt, ka teju nav nekāda riska, ka šie nolēmumi būs savstarpēji pretrunīgi, ka, ja tik tiešām rastos pretrunas starp dažādiem nolēmumiem, tam būtu tādas sekas, ka tiktu ievērojami apgrūtināta Savienības tiesību normu piemērošana, un ka apelācijas sūdzības izskatīšana Tiesā principā ir pietiekama, lai iestātos pienākums ievērot lojālu sadarbību.

33 Turpretī aplūkojamā sprieduma 58.–118. punktā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) ir piekritusi pamatam, ar kuru ieguldītāji apgalvoja, ka LESD 351. panta pirmā daļa attiecas arī uz Apvienotās Karalistes pienākumiem, kuri izriet no *ICSID* konvencijas, un ka līdz ar to uz tiem neattiecoties Savienības tiesību normu imperatīvās sekas. Minētā tiesa uzskata: lai konstatētu, vai šī norma ir piemērojama konkrētā gadījumā, ir nepieciešams interpretēt attiecīgo iepriekš noslēgto starptautisko nolīgumu, lai pārbaudītu, vai tas attiecīgajai dalībvalstij uzliek pienākumus, kuru izpildi var prasīt trešās valstis, kas noslēgušas šo nolīgumu.

34 Šajā gadījumā esot nepārprotami, ka pienākums – uz *ICSID* konvencijas 54. un 69. panta pamata – izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu Apvienotajai Karalistei ir ne tikai attiecībā pret Zviedrijas Karalisti, bet arī pret visām pārējām valstīm, kas noslēgušas šo konvenciju, proti, šo aplūkojamā sprieduma 104.–107. punktā minēto iemeslu dēļ:

– pirmkārt, *ICSID* konvencijas regulējums balstoties uz savstarpēju uzticēšanos un esot atkarīgs no visu konvenciju noslēgušo valstu iesaistīšanās, kā arī no tā, ka tās ievēro šajā konvencijā ietvertos noteikumus;

– otrkārt, no *ICSID* konvencijas 53., 54. un 69. panta izrietot, ka uz tajā paredzētajiem pienākumiem neattiecas neviena atruna un ka šīs konvencijas 64. pantā paredzēto tiesību aizsardzības līdzekli var izmantot katra no to noslēgušajām valstīm;

– treškārt, *ICSID* konvencijas mērķis šķietami liecina, ka pastāv vairāku savstarpēji izpildāmu pienākumu tīkls, no kura konvenciju noslēgusi valsts nevar atkāpties ar tiešu formulējumu; ja tas vairs netiek izmantots, tā citai konvenciju noslēgušai valstij nodod atbildību par izpildi;

– ceturtkārt, sagatavošanas dokumenti liecina, ka, ja kāda konvenciju noslēgusi valsts neievērotu savus pienākumus, kas izriet no *ICSID* konvencijas, pārējās to noslēgušās valstis varētu veikt atbilstīgus pasākumus.

35 *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) uzskata, ka šajā gadījumā pienākums ievērot lojālu sadarbību nav piemērojams, jo Apvienotās Karalistes tiesām nav pienākuma atteikties izskatīt jautājumu par *ICSID* konvencijas iedarbību un apturēt tiesvedību valstī, kamēr tiek gaidīts Savienības tiesās notiekošās tiesvedības iznākums, vai uzdot Tiesai prejudiciālu jautājumu, proti, šo aplūkojamā sprieduma 112.–114. punktā minēto iemeslu dēļ:

– pirmkārt, saskaņā ar Savienības tiesību normām lietas par to, vai un kādā apjomā pastāv pienākumi, kas izrietētu no iepriekš noslēgtiem nolīgumiem LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē, neietilpstot Savienības tiesu ekskluzīvā jurisdikcijā. Šie jautājumi Savienības tiesību aktos neesot reglamentēti, un Tiesai neesot labāku iespēju uz tiem atbildēt kā dalībvalstu tiesām;

– otrkārt, jautājums, ko ieguldītāji tajā izvirzījuši, pamatojoties uz LESD 351. pantu, neesot pilnīgi identisks tam, kas tika izvirzīts Savienības tiesās. Proti, pēdējās minētajās tiesās ieguldītāji citastarp esot apgalvojuši, ka LESD 351. pantā ir nostiprināta no Rumānijas iepriekš noslēgtajiem starptautiskajiem nolīgumiem izrietošo pienākumu, proti, pienākumu uz DIN un *ICSID* konvencijas 53. panta pamata, prioritāte. Turpretī saistībā ar Apvienotajā Karalistē sākto tiesvedību izvirzītais tiesību jautājums esot par Apvienotās Karalistes pienākumiem īstenot *ICSID* konvenciju, kā arī atzīt un izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, pamatojoties uz *ICSID* konvencijas 54. un 69. pantu. Tā kā šis jautājums ir specifisks tiesvedībai Apvienotajā Karalistē, Savienības tiesās tas neesot ticis izvirzīts;

– treškārt, varbūtība, ka viena no Savienības tiesām lemj par LESD 351. panta piemērošanu pienākumiem pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai, kuri izriet no *ICSID* konvencijas, saistībā ar šķīrējtiesas nolēmumu esot ļoti maza. Vispārējā tiesa neesot izvērtējusi pamatu, ar kuru tiek apgalvots LESD 351. panta pirmās daļas pārkāpums, un līdz ar to Tiesā izskatīšanā esošā apelācijas sūdzībā būtu aplūkoti citi jautājumi. Tādēļ, ja apelācijas sūdzība tiktu noraidīta, jautājumu par LESD 351. panta pirmās daļas piemērošanu Savienības tiesa neaplūkotu. Ja turpretī apelācijas sūdzība tiktu apmierināta, lieta tiktu nodota atpakaļ izskatīšanai Vispārējā tiesā un līdz ar to šo jautājumu attiecībā uz Rumānijas pienākumiem varētu izvērtēt Savienības tiesa.

Pirmstiesas process

36 Komisija 2020. gada 3. decembrī nosūtīja Apvienotajai Karalistei brīdinājuma vēstuli attiecībā uz aplūkojamo spriedumu, kurā tā pārmeta, ka Apvienotā Karaliste ir pārkāpusi Savienības tiesību normas, proti, LES 4. panta 3. punktu, LESD 108. panta 3. punktu, panta 267. panta pirmo un trešo daļu, kā arī 351. panta pirmo daļu kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

37 Apvienotā Karaliste 2021. gada 1. aprīļa atbildē uz brīdinājuma vēstuli visus Komisijas pārmetumus par apgalvotajiem pārkāpumiem noraidīja.

38 Tā kā Komisija uzskatīja, ka šajā atbildē izvirzītie argumenti nav pietiekami, lai mainītu tās vērtējumu, 2021. gada 15. jūlijā Apvienotajai Karalistei nosūtīja savu argumentēto atzinumu, kurā tā secina, ka, taisot aplūkojamo spriedumu, Apvienotā Karaliste nav ievērojusi tās brīdinājuma vēstulē minētās tiesību normas.

39 Apvienotā Karaliste ar 2021. gada 23. augusta vēstuli lūdza Komisiju pagarināt atbildes sniegšanai uz šo argumentēto atzinumu paredzēto termiņu, un šis pagarinājums tai tika piešķirts. Tomēr Apvienotā Karaliste galu galā uz minēto argumentēto atzinumu neatbildēja.

Norise pēc argumentētā atzinuma sniegšanas

40 Ar 2022. gada 25. janvāra spriedumu Komisija/*European Food* u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) Tiesa atcēla Vispārējās tiesas spriedumu ar tādu pamatojumu – kā izriet no minētā Tiesas sprieduma 115.–136. punkta –, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, uzskatīdama, ka *ratione temporis* Komisijai nav kompetences uz LESD 108. panta pamata pieņemt galīgo lēmumu, jo šajā lēmumā minētās tiesības uz valsts atbalstu ar šķīrējtiesas nolēmumu tika atzītas pēc Rumānijas pievienošanās Savienībai. Tiesa tā paša sprieduma 137.–145. punktā piebilda, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi arī tiesību kļūdu, nospriezdama, ka 2018. gada 6. marta spriedums *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158) šajā lietā nav nozīmīgs, jo kopš šīs pievienošanās LES un LESD līgumos paredzētā sistēma tiesību aizsardzībai tiesā ir aizstājusi attiecīgo šķīrējtiesas procedūru. Tiesa lietu nodeva atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā lemtu par tajā izvirzītajiem pamatiem un argumentiem, kurus Tiesa nebija izskatījusi. Šī lieta, kas reģistrēta ar numuriem T-624/15 RENV, T-694/15 RENV un T-704/15 RENV, atrodas izskatīšanā Vispārējā tiesā.

41 Tiesa ar 2022. gada 21. septembra rīkojumu lietā *Romatsa* u.c. (C-333/19, EU:C:2022:749), proti, tā 42. un 43. punktā, nosprieda, ka no 2018. gada 6. marta sprieduma *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), kā arī 2022. gada 25. janvāra sprieduma Komisija/*European Food* u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50) izriet, ka šķīrējtiesas nolēmums nav saderīgs ar LESD 267. un 344. pantu un līdz ar to tas nevar radīt nekādas sekas. Tāpēc Tiesa šā rīkojuma 44. punktā nosprieda, ka dalībvalsts tiesai, kas lemj par šā šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi, ir pienākums to noraidīt un ka tā nekādā gadījumā nevar veikt tā izpildi, lai personām, kurām šķīrējtiesas nolēmums ir labvēlīgs, dotu iespēju panākt, ka tām tiek samaksātas ar to piespriestās zaudējumu atlīdzinājuma un procentu summas.

42 Turklāt ar 2022. gada 24. novembra rīkojumu lietā *European Food* u.c. (C-333/19 REC, EU:C:2022:936), Tiesa noraidīja lūgumu atsaukt vai labot rīkojumu minētajā lietā un izslēgt no reģistra lietu C-333/19.

Tiesvedība Tiesā

43 Komisija 2022. gada 29. jūlijā cēla šo prasību.

44 Par tās iesniegto prasības pieteikumu pienācīgi tika informēta arī Apvienotā Karaliste, tomēr, tā kā līdz paredzētajam termiņam – 2022. gada 14. oktobrim – tā nebija iesniegusi iebildumu rakstu Tiesas Reglamenta 124. panta 1. punkta izpratnē un tā kā neformāli tā bija apliecinājusi sekretariātam, ka tā neplāno piedalīties tiesvedībā šajā stadijā, Komisija, pamatojoties uz Tiesas Reglamenta 152. panta 1. punktu, iesniedza Tiesai pieteikumu par aizmuguriska sprieduma taisīšanu.

45 Tiesa 2023. gada 14. februārī jautāja Komisijai, vai, ņemot vērā šīs lietas īpašo kontekstu, tā būtu gatava piekrist, ka Apvienotajai Karalistei tiktu noteikts jauns termiņš tās iebildumu raksta iesniegšanai, un Tiesa precizēja, ka tā Reglamenta 152. pantu piemērotu vienīgi tad, ja Apvienotā Karaliste līdz šā jaunā termiņa beigām neatbildētu.

46 Komisija ar 2023. gada 3. marta vēstuli informēja Tiesu, ka, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus, tā neiebilst, ka Apvienotajai Karalistei tiek piešķirts jauns termiņš iebildumu raksta iesniegšanai, un piebilda, ka šī nostāja nekādā gadījumā nebūtu uzskatāma par precedentu citām lietām.

47 Tādēļ Tiesa savā 2023. gada 8. marta vēstulē Apvienotajai Karalistei norādīja: ja tā vēlas izmantot iespēju, kas tai tiek piedāvāta ar Komisijas piekrišanu, proti, iesniegt iebildumu rakstu pēc sākotnējā termiņa, šī Savienības iestāde neiesniegs Tiesai pieteikumu par aizmuguriska sprieduma taisīšanu uz Reglamenta 152. panta pamata. Līdz ar to Tiesa informēja Apvienoto Karalisti, ka tā iebildumu rakstu var iesniegt divu mēnešu laikā no šīs vēstules nosūtīšanas, turklāt attāluma dēļ šis termiņš var tikt pagarināts par desmit dienām, kā paredzēts Reglamenta 51. pantā, vienlaikus lūdzot Apvienoto Karalisti gadījumam, ja tā nolemtu neizmantot šo iespēju, par to informēt pēc iespējas ātri un norādot, ka tādā gadījumā tiesvedības rakstveida daļa no jauna tiktu slēgta un parastajā kārtībā norisinātos aizmuguriska sprieduma taisīšana.

48 Apvienotā Karaliste ar 2023. gada 20. aprīļa vēstuli Tiesai apstiprināja, ka, neraugoties uz jaunā termiņa noteikšanu, tā šajā lietā neplāno iesniegt iebildumu rakstu.

49 Tātad Tiesai, pamatojoties uz Eiropas Savienības Tiesas statūtu 41. pantu un tās Reglamenta 152. pantu, ir jātaisa aizmugurisks spriedums. Tā kā prasības pieņemamība neizraisa nekādas šaubas, Tiesai atbilstoši šā 152. panta 3. punktam ir jāpārliecinās, vai Komisijas prasījumi šķiet pamatoti.

Par Tiesas jurisdikciju

50 Vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar Izstāšanās līguma 87. panta 1. punktu Tiesai ir jurisdikcija izskatīt prasību, ko četru gadu laikā pēc pārejas perioda, kas saskaņā ar šā līguma 2. panta e) punktu kopsakarā ar tā 126. un 185. pantu ilga no 2020. gada 1. februāra līdz 31. decembrim (turpmāk tekstā – "pārejas periods"), Komisija ir cēlusi uz LESD 258. panta pamata, ja Komisija uzskata, ka Apvienotā Karaliste pirms šā pārejas perioda beigām nav izpildījusi savu pienākumu, kas izriet no Līgumiem.

51 Līdz ar to, tā kā ar šo prasību Apvienotajai Karalistei pārmestā pienākumu neizpilde, kā liecina šā sprieduma 1. punkts, izriet no aplūkojamā sprieduma, kas pasludināts 2020. gada 19. februārī, tātad pārejas perioda laikā, un tā kā Komisija šo prasību cēla 2022. gada 29. jūlijā – četru gadu laikā pēc pārejas perioda beigām –, Tiesai ir jurisdikcija lemt par šo prasību.

Par lietas būtību

52 Prasības pamatojumā Komisija izvirza četrus iebildumus, ar kuriem tiek apgalvots, ka Apvienotā Karaliste ir pārkāpusi, pirmkārt, LES 4. panta 3. punktu, otrkārt, LESD 351. panta pirmo daļu, treškārt, LESD 267. panta pirmo un trešo daļu, kā arī, ceturtkārt, LESD 108. panta 3. punktu kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu; šī Savienības iestāde uzskata, ka aplūkojamais spriedums liecina par visiem šiem pārkāpumiem.

53 Šo iebildumu izvērtēšanas vajadzībām uzreiz ir jānorāda, ka no Izstāšanās līguma 127. panta 6. punkta izriet: pat ja pienākumu neizpilde, kas tiek pārmesta Apvienotajai Karalistei, ir notikusi – kā norādīts šā sprieduma 51. punktā – pēc tās izstāšanās no Savienības, bet vienlaikus pirms pārejas perioda beigām, Komisijas prasības pamatošanas nolūkā izvirzīto iebildumu izvērtēšanas vajadzībām tā ir uzskatāma par "dalībvalsti", nevis par trešo valsti, turklāt šā 127. panta 1. punktā ir precizēts, ka šajā pārejas periodā Apvienotajā Karalistē bija piemērojami Savienības tiesību akti.

54 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru dalībvalstu pienākums ievērot LESD normas ir saistošs visām tās iestādēm, tostarp tiesu iestādēm – saistībā ar to jurisdikciju. Tātad dalībvalsts pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam principā var konstatēt neatkarīgi no tā, kādas šīs valsts iestādes darbība vai bezdarbība ir izraisījusi pienākumu neizpildi, pat ja runa ir par konstitucionāli neatkarīgu iestādi (spriedums, 2020. gada 28. janvāris, Komisija/Itālija (Maksājumu kavējumu novēršanas direktīva), C-122/18, EU:C:2020:41, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

55 Komisijas izvirzīto iebildumu pamatotība ir jānovērtē, ņemot vērā šos apsvērumus un, visupirms, izvērtējot otro no šiem iebildumiem.

Par otro iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpta LESD 351. panta pirmā daļa kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu

Prasītājas argumenti

56 Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei, ka tā nav ievērojusi LESD 351. panta pirmo daļu kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu, jo, kļūdaini interpretēdama un piemērodama frāzes "vienas vai vairāku trešo valstu tiesības" un "Līgumi neietekmē", *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamajā spriedumā ir nospriedusi, ka Savienības tiesību normas nav piemērojamas attiecībā uz Apvienotās Karalistes pienākumu izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu uz *ICSID* konvencijas 54. panta pamata.

57 Pirmkārt, šis pienākums nenozīmējot vienas vai vairāku trešo valstu tiesības, jo šī lieta attiecoties vienīgi uz dalībvalstīm un to valstspiederīgajiem. Otrkārt, Savienības Līgumi neskarot nevienu pienākumu, kas Apvienotajai Karalistei uzlikts ar *ICSID* konvenciju, jo visi šīs konvencijas nozīmīgie noteikumi varētu tikt interpretēti tādējādi, lai nodrošinātu, ka nav pretrunu starp tiem un nozīmīgajām Savienības tiesību normām.

Tiesas vērtējums

58 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 351. panta pirmo daļu Līgumi neietekmē dalībvalstu tiesības un pienākumus, kas izriet no starptautiskiem nolīgumiem, kuri noslēgti pirms dienas, kad tās pievienojās Savienībai, starp vienu vai vairākām dalībvalstīm, no vienas puses, un vienu vai vairākām trešām valstīm, no otras puses.

59 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru LESD 351. panta pirmās daļas nolūks ir atbilstoši starptautisko tiesību principiem precizēt, ka Līguma piemērošana neietekmē attiecīgās dalībvalsts pienākumu ievērot trešo valstu tiesības, kas izriet no starptautiskas konvencijas, kura noslēgta pirms tās pievienošanās, un pildīt savas attiecīgās saistības (citastarp skat. spriedumus,

1980. gada 14. oktobris, *Burgoa*, 812/79, EU:C:1980:231, 8. punkts, un 2012. gada 9. februāris, *Luksan*, C-277/10, EU:C:2012:65, 61. punkts). Šai normai ir vispārējs tvērums: tā ir piemērojama jebkurai starptautiskai konvencijai – neatkarīgi no priekšmeta –, kura varētu ietekmēt Savienības Līgumus (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1993. gada 2. augusts, *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 11. punkts).

60 Tātad LESD 351. panta pirmās daļas mērķis ir trešo valstu tiesību aizsardzība (spriedums, 1966. gada 13. jūlijs, *Consten* un *Grundig*/Komisija, 56/64 un 58/64, EU:C:1966:41, 500. lpp.), atļaujot attiecīgajām dalībvalstīm ievērot savas saistības, kas izriet no kādas agrāk noslēgtas starptautiskas konvencijas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2011. gada 21. decembris, *Air Transport Association of America* u.c., C-366/10, EU:C:2011:864, 61. punkts).

61 Turpretī tad, kad runa ir par dalībvalstu attiecībām Savienības ietvaros, šī norma liedz tām atsaukties uz tiesībām, kas izriet no tādām konvencijām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1996. gada 2. jūlijs, Komisija/Luksemburga, C-473/93, EU:C:1996:263, 40. punkts, un 2005. gada 7. jūlijs, Komisija/Austrija, C-147/03, EU:C:2005:427, 58. punkts).

62 No tā izriet, ka ar LESD 351. panta pirmajā daļā minēto frāzi "tiesības un pienākumi", proti, ar terminu "tiesības" ir domātas trešo valstu tiesības un ar terminu "pienākumi" ir domāti dalībvalstu pienākumi (spriedumi, 1962. gada 27. februāris, Komisija/Itālija, 10/61, EU:C:1962:2, 22. lpp., un 1993. gada 2. augusts, *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 12. punkts).

63 Līdz ar to, lai konstatētu, vai iepriekšēja starptautiska nolīguma dēļ var neievērot Savienības tiesību normu, ir nepieciešams pārbaudīt, vai šis nolīgums uzliek attiecīgajai dalībvalstij pienākumus, kuru izpildi var prasīt trešās valstis, kas noslēgušas šo nolīgumu (citastarp skat. spriedumus, 1993. gada 2. augusts, *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 13. punkts, un 2011. gada 15. septembris, Komisija/Slovākija, C-264/09, EU:C:2011:580, 42. punkts).

64 Tātad saskaņā ar LESD 351. panta pirmo daļu starptautisks nolīgums prevalē pār Savienības tiesību normu, ja ir izpildīti divi nosacījumi – runa ir par nolīgumu, kas noslēgts, pirms attiecīgajā dalībvalstī stājās spēkā Savienības Līgumi, un attiecīgajai trešai valstij no tā izriet tiesības, kuru ievērošanu tā var prasīt no šīs dalībvalsts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1998. gada 10. marts, *T. Port*, C-364/95 un C-365/95, EU:C:1998:95, 61. punkts).

65 Tātad dalībvalsts uz šo normu nevar atsaukties, ja konkrētajā gadījumā runa nav par trešo valstu tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1988. gada 22. septembris, *Deserbais*, 286/86, EU:C:1988:434, 18. punkts, kā arī 1995. gada 6. aprīlis, *RTE* un *ITP*/Komisija, C-241/91 P un C-242/91 P, EU:C:1995:98, 84. punkts).

66 Tieši šo principu gaismā ir jānovērtē, cik pamatots ir otrais iebildums, ar kuru Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei, ka tā ir pārkāpusi LESD 351. panta pirmo daļu – ar tādu pamatojumu, ka aplūkojamajā spriedumā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) ir kļūdaini interpretējusi un piemērojusi šo normu.

67 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar šo spriedumu minētā tiesa būtībā ir nospriedusi, ka LESD 351. panta pirmā daļa bija piemērojama Apvienotās Karalistes pienākumam – uz *ICSID* konvencijas, konkrētāk, tās 54. panta, pamata – izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu un ka līdz ar to Savienības tiesību normas, it īpaši LESD 107. un 108. pants, kurus Komisija attiecībā uz šo šķīrējtiesas

nolēmumu ir piemērojusi apturēšanas rīkojumā, lēmumā par procedūras sākšanu un galīgajā lēmumā, nav piemērojamas un nevarēja kavēt dalībvalstu tiesas izpildīt minēto šķīrējtiesas nolēmumu.

68 Lai novērtētu, vai – kā apgalvo Komisija – tāda LESD 351. panta pirmās daļas interpretācija un piemērošana ir kļūdainas, pirmām kārtām, ir konstatējams: *ICSID* konvencija, kurai Savienība nav pievienojusies un kura tātad nav Savienības tiesību sistēmas sastāvdaļa, ir daudzpusējs nolīgums, ko Apvienotā Karaliste noslēgusi pirms tās pievienošanās Savienībai gan ar dalībvalstīm, gan ar trešām valstīm, un līdz ar to šī starptautiskā konvencija varētu ietilpt LESD 351. panta pirmās daļas, kas ir Savienības tiesību norma, attiecībā uz kuras saistošo interpretāciju jurisdikcija ir vienīgi Tiesai, piemērošanas jomā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika, C-741/19, EU:C:2021:655, 45. punkts).

69 Kā izriet no šā sprieduma 59.–65. punktā atgādinātās Tiesas judikatūras, tas vien, ka dalībvalsts iepriekš bija noslēgusi starptautisku konvenciju ar trešo valsti, tomēr nav pietiekami, lai izraisītu šīs normas piemērojamību, jo dalībvalstu savstarpējās attiecībās uz tādiem starptautiskiem nolīgumiem var atsaukties vienīgi tad, ja konkrētajos lietas apstākļos šīm trešām valstīm ir paredzētas tiesības, kuru ievērošanu tās var prasīt no attiecīgās dalībvalsts.

70 Tādēļ, otrām kārtām, ir jānoskaidro, vai *ICSID* konvencijā attiecībā uz šķīrējtiesas nolēmuma izpildi ir paredzēti Apvienotās Karalistes pienākumi – LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē – pret trešām valstīm, kuru ievērošanu tās ir tiesīgas prasīt no Apvienotās Karalistes.

71 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka ar šķīrējtiesas nolēmumu šķīrējtiesa, kas atbilstoši *ICSID* konvencijai izveidota, pamatojoties uz šķīrējtiesas klauzulu, ko ietver DIN, kuru Zviedrijas Karaliste un Rumānija noslēdza pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai, piesprieda Rumānijai samaksāt zaudējumu atlīdzinājumu un procentus ieguldītājiem – Zviedrijas valstspiederīgajiem un komercsabiedrībām, kurās viņi īsteno izšķirošo ietekmi, kā atlīdzinājumu par zaudējumiem, kas nupat minētajiem esot nodarīti ar to, ka Rumānija pirms pievienošanās Savienībai atcēla reģionālā atbalsta shēmu, kas esot pretrunā šim DIN.

72 Saskaņā ar Tiesas judikatūru kopš Rumānijas iestāšanās Savienībā tāds divpusējs nolīgums ir uzskatāms par nolīgumu starp divām dalībvalstīm (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2009. gada 8. septembris, *Budějovický Budvar*, C-478/07, EU:C:2009:521, 97. un 98. punkts).

73 No tā izriet, ka ieguldītāji ar tiesvedību, kas šajā gadījumā notika *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), vēlējās panākt, ka tiek atzīts dalībvalsts, proti, Apvienotās Karalistes, pienākums uz *ICSID* konvencijas pamata izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, lai nodrošinātu, ka cita dalībvalsts, šajā gadījumā Rumānija, ievēro savus pienākumus, kuri izriet no DIN, attiecībā pret vienu citu dalībvalsti, proti, Zviedrijas Karalisti.

74 No tā izriet: šis strīds attiecās uz apgalvoto Apvienotās Karalistes pienākumu attiecībā pret Zviedrijas Karalisti un tās valstspiederīgajiem ievērot *ICSID* konvencijas noteikumus un – atbilstoši tam – uz apgalvotajām nupat minēto tiesībām prasīt, lai Apvienotā Karaliste tos ievērotu.

75 Turpretī nešķiet, ka trešā valsts būtu tiesīga uz *ICSID* konvencijas pamata prasīt no Apvienotās Karalistes šķīrējtiesas nolēmuma izpildi. Proti, ģenerāladvokāta secinājumu 133.–137. punktā izklāstīto iemeslu dēļ, kā Komisija apgalvo šā iebilduma pamatošanas nolūkā, neraugoties uz to, ka runa ir par daudzpusēju starptautisko nolīgumu, ar šo konvenciju ir paredzēts reglamentēt

divpusējās attiecības starp divām līguma pusēm analogi divpusējam ieguldījumu nolīgumam (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika, C-741/19, EU:C:2021:655, 64. punkts).

76 Konkrētāk, šajā ziņā ir jānorāda: lai gan *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamā sprieduma 104.–108. punktā ir secinājusi, ka pastāv šādas tiesības, kuru ievērošanu trešās valstis varētu prasīt no Apvienotās Karalistes, tomēr, kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 147.–149. punktā, minētā valsts tiesa būtībā ir tikai norādījusi, ka trešā valsts, kas noslēgusi *ICSID* konvenciju, varētu būt ieinteresēta, lai tāda dalībvalsts kā Apvienotā Karaliste ievērotu savus pienākumus attiecībā pret citu dalībvalsti, atbilstoši šīs konvencijas noteikumiem veicot šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, kas ietilpst tās piemērošanas jomā. Tomēr tādas intereses, kas ir tikai faktiskas, nav pielīdzināmas "tiesībām" LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē, kuras varētu attaisnot šīs normas piemērošanu.

77 Turpretī ir konstatējams, ka aplūkojamajā spriedumā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) nav izvērtējusi būtisko jautājumu, cik lielā mērā trešā valsts, it īpaši uz *ICSID* konvencijas 64. panta pamata, varētu atsaukties uz Apvienotās Karalistes starptautisko atbildību tā iemesla dēļ, ka tā nav ievērojusi savus pienākumus, kuri izriet no šīs konvencijas, saistībā ar tāda šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, kas pieņemts, lai izšķirtu strīdu starp dalībvalstīm.

78 Tomēr ir jāuzsver, ka LESD 351. panta pirmā daļa ir noteikums, kas, ja ir izpildīti tā piemērošanas nosacījumi, var pieļaut atkāpes no Savienības tiesību, tostarp primāro tiesību, piemērošanas (spriedums, 2022. gada 28. oktobris, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Izdošana un *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 119. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

79 Tātad šī norma varētu ievērojami ietekmēt Savienības tiesību sistēmu, jo tā pieļauj, kā uzsvērts ģenerāladvokāta secinājumu 140. un 175. punktā, atkāpties no Savienības tiesību normu pārākuma principa (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1995. gada 28. marts, *Evans Medical* un *Macfarlan Smith*, C-324/93, EU:C:1995:84, 26.–28. punkts), kas ir viena no Savienības tiesību būtiskajām raksturiezīmēm (citastarp skat. spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika, C-741/19, EU:C:2021:655, 43. punkts un tajā minētā judikatūra).

80 Šajā kontekstā ir jānorāda: pēc aplūkojamā sprieduma loģikas ikviena dalībvalsts, kas *ICSID* konvenciju noslēgusi pirms tās pievienošanās Savienībai – kā to vairākums –, varētu, pamatojoties uz LESD 351. panta pirmo daļu, strīdus, kuri attiecas uz Savienības tiesību normām, izslēgt no Savienības jurisdikcijas tvēruma un tos uzticēt šķīrējtiesām, kas izveidotas saistībā ar šo konvenciju. Taču no Tiesas judikatūras, kas nostiprināta ar 2018. gada 6. marta spriedumu *Achmea* (C-284/16, EU:C:2018:158), izriet, ka LES un LESD paredzētā sistēma tiesību aizsardzībai tiesā ir aizstājusi šo dalībvalstu izveidoto savstarpējo šķīrējtiesas procedūru (spriedums, 2022. gada 25. janvāris, Komisija/*European Food* u.c., C-638/19 P, EU:C:2022:50, 145. punkts).

81 Tādēļ saskaņā ar Tiesas judikatūru LESD 351. panta pirmā daļa ir jāinterpretē šauri, lai Savienības Līgumos izklāstītie vispārīgie principi nezaudētu savu jēgu (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 28. oktobris, *Generalstaatsanwaltschaft München* (Izdošana un *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, 120. punkts).

82 Šādos apstākļos *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) katrā ziņā bija pienākums – pirms izdarīt secinājumu, ka Savienības tiesību normas uz LESD 351. panta pirmās daļas pamata nav piemērojamas Apvienotās Karalistes pienākumam, kas izriet no *ICSID* konvencijas, izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu – veikt padziļinātu pārbaudi par to, vai šāds pienākums neatkarīgi no tā, ka tas attiecas uz šķīrējtiesas nolēmumu, ar ko atzīts, ka dalībvalsts ir pārkāpusi divpusēju nolīgumu, kas noslēgts ar citu dalībvalsti, nozīmē arī tiesības, kuru ievērošanu trešās valstis varētu prasīt no šīm dalībvalstīm.

83 Tomēr šādas padziļinātas pārbaudes, kurā tiktu ņemts vērā princips, ka ikviens izņēmums no Savienības tiesību normu pārākuma ir jāinterpretē šauri, aplūkojamajā spriedumā trūkst, tādēļ tas nevar likt apšaubīt apsvērumus, kuri izklāstīti šā sprieduma 73.–75. punktā.

84 Atbilstoši tam ir jāatzīst – pat bez nepieciešamības izvērtēt Komisijas argumentus attiecībā uz LESD 351. panta pirmajā daļā ietvertās frāzes "Līgumi neietekmē" tvērumu –, ka *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamajā spriedumā ir kļūdaini interpretējusi un piemērojusi šo normu, tai piedēvēdama plašu tvērumu tādā nozīmē, ka tā bija piemērojama Apvienotās Karalistes pienākumam, kas paredzēts *ICSID* konvencijā, izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, un līdz ar to Savienības tiesību normas, kas nav piemērojamas, nevarēja novērst šo izpildi.

85 Taču nevar pieļaut, ka dalībvalsts tiesa, un vēl jo mazāk tāda tiesa, kuras nolēmumi – saskaņā valsts tiesību normām – nav pārsūdzami, kā šajā gadījumā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), varētu izmantot Savienības tiesību normu kļūdainu interpretāciju, kuras nolūks un sekas būtu apzināta Savienības tiesību normu kopuma piemērošanas izslēgšana.

86 Tāda interpretācija, kuras rezultātā, kā jau izriet no šā sprieduma 78. un 79. punkta, faktiski netiktu piemērots Savienības tiesību normu pārākuma princips, kas ir viens no būtiskajām Savienības tiesību iezīmēm, varētu likt apšaubīt Savienības tiesību normu konsekvenci, pilnīgu iedarbību un autonomiju, kā arī – galu galā – Līgumos nostiprināto tiesību īpašo būtību (šajā nozīmē skat. spriedumu, spriedumu, 2021. gada 2. septembris, Moldovas Republika, C-741/19, EU:C:2021:655, 46. punkts un tajā minētā judikatūra).

87 Tātad no tā izriet, ka ar aplūkojamo spriedumu *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) ir izraisījusi Savienības tiesību sistēmas smagu aizskārumu.

88 Līdz ar to ir jāpiekrīt otrajam iebildumam, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpta LESD 351. panta pirmā daļa kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

Par pirmo iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpts LES 4. panta 3. punkts kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu

Prasītājas argumenti

89 Ar pirmo iebildumu Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei, ka tā nav ievērojusi LES 4. panta 3. punktu kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu – ar tādu pamatojumu, ka *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) ar aplūkojamo

spriedumu ir spriedusi par LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju un šīs normas piemērošanu šķīrējtiesas nolēmuma izpildei, lai gan jautājums par šo interpretāciju bija aplūkots Komisijas lēmumā un atradās izskatīšanā Savienības tiesās.

90 Ja kāda dalībvalsts tiesa izskata lietu, par ko Komisija jau veic izmeklēšanu vai par ko notiek tiesvedība Savienības tiesās, no pienākuma ievērot lojālu sadarbību izriet, ka minētajai valsts tiesai ir jāaptur lietas izskatīšana, vismaz tad, ja teju nav nekāda riska, ka tās spriedums būs pretrunā turpmākam Komisijas aktam vai turpmākam Savienības tiesas spriedumam.

91 Izpildes procedūrā, ko šajā gadījumā ieguldītāji ierosinājuši Apvienotajā Karalistē, *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) esot izskatījusi lietu, kuras vajadzībām ir nepieciešama tās pašas Savienības tiesību normas interpretācija saistībā ar to pašu pasākumu, par kuru Komisija jau lēmusi un par kuru Savienības tiesas bija aicinātas spriest.

92 Lai gan *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) vispirms esot atzinusi, ka joprojām ir piemērojams pienākums ievērot lojālu sadarbību, un, ņemot vērā par Vispārējās tiesas spriedumu iesniegto apelācijas sūdzību, gaidījusi uz Savienības tiesu galīgo spriedumu, tā, balstoties uz kļūdainu pamatojumu, galu galā esot secinājusi, ka šis pienākums šajā gadījumā nav piemērojams, tādējādi radot risku, ka radīsies pretrunas starp tās spriedumu un Komisijas lēmumiem un/vai Tiesas nolēmumiem par to pašu priekšmetu.

Tiesas vērtējums

93 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar LES 4. panta 3. punkta otro un trešo daļu dalībvalstis, pirmkārt, veic visus pienācīgos vispārīgos vai konkrētos pasākumus, lai nodrošinātu izpildi pienākumiem, kuri izriet no Līgumiem vai Savienības iestāžu aktiem, un, otrkārt, veicina Savienības uzdevumu veikšanu un atturas no jebkura pasākuma, kas varētu apdraudēt Savienības izvirzīto mērķu sasniegšanu.

94 Saskaņā ar Tiesas judikatūru no šajā normā nostiprinātā lojālas sadarbības principa izriet, ka dalībvalstīm, un it īpaši dalībvalstu tiesām, ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai nodrošinātu Savienības tiesību normu piemērojamību un iedarbīgumu (citastarp skat. spriedumu, 2022. gada 8. marts, Komisija/Apvienotā Karaliste (Ar pārāk zemu novērtējumu saistītas krāpšanas apkarošana, C-213/19, EU:C:2022:167, 584. punkts).

95 Konkrētāk, LESD 107. un 108. pantā ietverto Savienības tiesību normu valsts atbalsta jomā piemērošana balstās uz lojālas sadarbības pienākumu starp valstu tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, kuru īstenojot ikviena no tām rīkojas atkarībā no uzdevuma, kas tai ir paredzēts LESD (spriedums, 2020. gada 4. marts, *Buonotourist*/Komisija, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 89. punkts).

96 Šajā ziņā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts atbalsta jomā valstu tiesās var vērsties tādu lietu izskatīšanas nolūkā, kurās tām var būt nepieciešams interpretēt un piemērot LESD 107. panta 1. punktā minēto valsts atbalsta jēdzienu, lai konstatētu, vai, ieviešot valsts pasākumu, ir pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts. Turpretī valstu tiesu kompetencē nav lemt par valsts atbalsta saderīgumu ar iekšējo tirgu. Proti, atbalsta pasākumu vai atbalsta shēmas saderības ar iekšējo tirgu novērtēšana ietilpst Komisijas, kuras rīcību var pārbaudīt Savienības tiesas, ekskluzīvā kompetencē (spriedums, 2020. gada 4. marts, *Buonotourist*/Komisija, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 90. punkts un tajā minētā judikatūra).

97 Saistībā ar nepieciešamo sadarbību, uz kuru balstās šo normu piemērošana, valsts tiesām ir jāveic visi vispārīgie vai konkrētie pasākumi, ar kuriem ir iespējams nodrošināt no Savienības tiesību aktiem izrietošo pienākumu izpildi, un jāatturas veikt pasākumus, kas varētu apdraudēt Līguma mērķu sasniegšanu, kā tas izriet no LES 4. panta 3. punkta (spriedums, 2023. gada 12. janvāris, *DOBELES HES*, C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1, 77. punkts). Konkrētāk, tām ir jāatturas pieņemt nolēmumus, kas būtu pretrunā kādam Komisijas lēmumam, pat ja tas būtu tikai pagaidu lēmums (spriedums, 2013. gada 21. novembris, *Deutsche Lufthansa*, C-284/12, EU:C:2013:755, 41. punkts).

98 Līdz ar to, ja nolēmums valsts tiesā izskatāmā strīdā ir atkarīgs no Komisijas lēmuma spēkā esamības, no lojālas sadarbības pienākuma izriet, ka valsts tiesai, lai izvairītos no tāda lēmuma pieņemšanas, kas būtu pretrunā Komisijas lēmumam, ir jāaptur tiesvedība, līdz Savienības tiesas pieņem galīgu spriedumu saistībā ar atcelšanas prasību, ja vien valsts tiesa neuzskata, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, ir pamats vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Komisijas lēmuma spēkā esamību (spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Georgsmarienhütte* u.c., C-135/16, EU:C:2018:582, 24. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

99 Šajā kontekstā ir arī jāuzsver, ka uz Savienības iestāžu aktiem principā attiecas tiesiskuma prezumpcija, kamēr vien tie netiek atcelti vai atsaukti (citastarp skat. spriedumu, 2020. gada 2. aprīlis, Komisija/Polija, Ungārija un Čehijas Republika (Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju pagaidu pārcelšanas mehānisms), C-715/17, C-718/17 un C-719/17, EU:C:2020:257, 139. punkts).

100 Šajā gadījumā ir jāatgādina, ka ar galīgo lēmumu, kas pieņemts saistībā ar LESD 108. panta 2. punktā paredzēto procedūru pēc apturēšanas rīkojuma un lēmuma par procedūras sākšanu, Komisija atzina, ka ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriestais zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājums ir uzskatāms par valsts atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, kas nav saderīgs ar iekšējo tirgu.

101 Kā izriet no šā sprieduma 21. punkta, Komisija šajā nolūkā gan lēmuma par procedūras sākšanu 51.–54. apsvērumā, gan galīgā lēmuma 126.–129. apsvērumā ir atzinusi, ka LESD 351. panta pirmā daļa neliedz piemērot LESD 107. un 108. pantu šķīrējtiesas nolēmuma izpildei. Konkrētāk, Komisija šajā ziņā ir atzinusi, ka LESD noteikumu valsts atbalsta jomā piemērošana ar šo šķīrējtiesas nolēmumu piespriestajai zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksai nevar ietekmēt LESD 351. panta pirmā daļā paredzētās tiesības un pienākumus, jo, pirmkārt, DIN ir nolīgums, kas noslēgts starp divām dalībvalstīm, un, otrkārt, neviena trešā valsts, kas parakstījusi un ratificējusi *ICSID* konvenciju, nav šajā tiesvedībā aplūkojamā DIN puse.

102 Prasības, ar ko tiek lūgta galīgā lēmuma atcelšana un ko ieguldītāji cēluši Vispārējā tiesā uz LESD 263. panta pamata, pamatošanai ar saviem pirmajiem pamatiem lietās T-624/15 un T-694/15, kā arī ar savu trešo pamatu lietā T-704/15, tie apgalvo, ka šī Komisijas argumentācija ir kļūdaina. Ar Vispārējās tiesas spriedumu šis lēmums tomēr tika atcelts – cita iemesla dēļ, proti, tādēļ, ka Komisijai nav kompetences *ratione temporis* uz LESD 108. panta pamata – bez šo pamatu izvērtēšanas.

103 Tieši šajā kontekstā ieguldītāji vērsās pie *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) nolūkā panākt, lai Apvienotajā Karalistē tiktu izpildīts šķīrējtiesas nolēmums attiecībā uz Rumāniju un līdz ar to tiktu veikta ar šo šķīrējtiesas nolēmumu piespriestā

zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksa, savu pieteikumu pamatojot ar to, ka nedz Savienības iestādēs uz LESD 107. un 108. panta pamata veiktās procedūras, nedz LESD 351. panta pirmā daļa neesot šķērslis tādai izpildei.

104 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 79. punktā, no tā izriet, ka lietas izskatīšana Savienības iestādēs un lietas izskatīšana *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) attiecās uz vienu un to pašu tematu, proti, būtībā uz šķīrējtiesas nolēmuma izpildi Savienībā, tajās tika interpretētas vienas un tās pašas Savienības tiesību normas, konkrētāk, LESD 107. un 108. pants un 351. panta pirmā daļa, un tās attiecās uz Komisijas lēmumiem, kuri pieņemti uz LESD 107. un 108. panta pamata un ar kuriem bija paredzēts novērst šādu izpildi, spēkā esamību vai iedarbību.

105 Tātad pati *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamā sprieduma 51. punktā norāda, ka Vispārējās tiesas spriedums "neietekmē Komisijas veikto izmeklēšanu valsts atbalsta jomā" un līdz ar to "lēmuma par procedūras sākšanu sekas paliks spēkā", un ka tā "nevar būt pārliecināta", ka Vispārējās tiesas spriedums izslēdz iespēju, ka Komisija "pārorientē savu izmeklēšanu šajā lietā, lai izvairītos no kļūdām, kuras izraisīja [galīgā] lēmuma atcelšanu".

106 Šādos apstākļos *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamā sprieduma 56. punktā uzsver – kā jau norādīts šā sprieduma 32. punktā –, ka tai ir "bažas par risku, ka tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi attiecībā uz vienu un to pašu priekšmetu un vieniem un tiem pašiem lietas dalībniekiem", jo "tai nav iespējams konstatēt, ka teju nav nekāda pretrunu riska", un ka, ja šis risks īstenotos, tam būtu tādas sekas, ka tiktu "ievērojami apgrūtināta Savienības tiesību normu piemērošana", ja, lai gan "tas, ka Tiesā tiek izskatīta apelācijas sūdzība ar reālām izredzēm gūt panākumus, ir pats par sevi pietiekami, lai izraisītu pienākumu ievērot lojālu sadarbību".

107 Šķiet, ka *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) pilnā mērā apzinājās, ka, ja tai būtu jāapstiprina šķīrējtiesas nolēmuma izpilde Apvienotajā Karalistē, šāda lēmuma iedarbība būtu pretēja tai, kāda sagaidāma gan Komisijā uzsāktajā administratīvajā procesā uz LESD 107. un 108. panta pamata, gan tiesvedībā Savienības tiesās uz LESD 263. panta pamata.

108 Tik tiešām – laikā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, galīgais lēmums jau bija atcelts ar Vispārējās tiesas spriedumu.

109 Tomēr tāda atcelšana nekādi neietekmē pienākumu ievērot lojālu sadarbību, kas attiecībā uz *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) izrietēja no LES 4. panta 3. punkta kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

110 Pirmkārt, kā pamatoti norāda Komisija, galīgā lēmuma atcelšanai nebija tādas sekas, ka būtu jāapšauba apturēšanas rīkojums vai lēmums par procedūras sākšanu. Proti, saskaņā ar Tiesas judikatūru nav tā, ka Savienības tiesību akta atcelšana obligāti ietekmētu sagatavošanas aktus, un atceltā akta aizstāšanai paredzētā procedūra principā var tikt atsākta tieši tad, kad ir pieļauts pārkāpums (spriedums, 2017. gada 21. septembris, *Riva Fire*/Komisija, C-89/15 P, EU:C:2017:713, 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

111 Šajā gadījumā, lai gan ar Vispārējās tiesas spriedumu galīgais lēmums tik tiešām tika atcelts ar tādu pamatojumu, ka *ratione temporis* Komisijai nav kompetences uz LESD 108. panta pamata, pirms tam minētā sprieduma 108. punktā tika norādīts – kā jau minēts šā sprieduma 25. punktā –, ka Komisija saistībā ar zaudējumu atlīdzinājumu un procentiem nebija nošķirusi atgūstamās summas attiecībā uz laikposmu pirms Rumānijas pievienošanās Savienībai un summas saistībā ar laikposmu pēc šīs pievienošanās.

112 No tā izriet, ka Vispārējās tiesas spriedums neliedza Komisijai, kā arī *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), kā jau norādīts šā sprieduma 105. punktā un kā tā pati norādījusi aplūkojamā sprieduma 51. punktā, atsākt LESD 108. panta 2. punktā paredzēto formālo izmeklēšanas procedūru un paredzēt tikai zaudējumu atlīdzinājumu un procentus attiecībā uz laikposmu pēc minētās pievienošanās.

113 Līdz ar to šajā kontekstā turpinājās lēmuma par procedūras sākšanu, kurā noraidīts LESD 351. panta pirmās daļas nozīmīgums, iedarbība, ko arī *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) atzinusi minētajā 51. punktā.

114 Otrkārt, tā kā Komisija, vēl pirms tika taisīts aplūkojamais spriedums, bija iesniegusi apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas spriedumu, un pat ja saskaņā ar LESD 278. pantu apelācijai nav atliekošas iedarbības, laikā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, Savienības tiesa vēl nebija pieņēmusi galīgu nolēmumu attiecībā uz galīgā lēmuma spēkā esamību.

115 Proti, nebija iespējams izslēgt, ka savukārt Tiesa atceltu Vispārējās tiesas spriedumu un nodotu lietu atpakaļ pēdējai minētajai, lai tā izvērtētu pārējos pamatus attiecībā uz galīgā lēmuma atcelšanu, tostarp pamatus, ar kuriem tiek apgalvots, ka ir pārkāpta LESD 351. panta pirmā daļa. Starp citu, tāda situācija pastāvēja pēc 2022. gada 25. janvāra sprieduma Komisija/*European Food* u.c. (C-638/19 P, EU:C:2022:50), kas taisīts pēc aplūkojamā sprieduma un argumentētā atzinuma.

116 Tātad no iepriekš izklāstītā izriet, ka dienā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, jautājumu par LESD 351. panta pirmās daļas ietekmi uz Savienības tiesību normu, konkrētāk, LESD 107. un 108. panta, piemērošanu šķīrējtiesas nolēmuma izpildei Komisija provizoriski izvērtēja savā lēmumā par procedūras sākšanu, saistībā ar kuru, kā norādīts šā sprieduma 101. punktā, tā bija izslēgusi LESD 351. panta pirmās daļas piemērojamību, un to vēl varēja izvērtēt Savienības tiesā tiesvedībā uz LESD 263. panta pamata, ar kuru paredzēts panākt galīgā lēmuma atcelšanu.

117 Šādos apstākļos ir konstatējams: laikā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, pastāvēja risks, ka tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi, turklāt šis risks vēl konkretizējās, jo šajā spriedumā tika apstiprinoši secināts, ka ir piemērojama LESD 351. panta pirmā daļa un pastāv pienākums uz *ICSID* konvencijas pamata veikt šķīrējtiesas nolēmuma izpildi, savukārt lēmumā par procedūras sākšanu un līdzīgi arī galīgajā lēmumā, kura tiesiskums minētā sprieduma taisīšanas laikā tika izvērtēts apelācijas tiesvedībā, tika secināts pavisam citādi.

118 Šo secinājumu nevar apšaubīt neviens no *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) pamatojuma punktiem, ar kuriem noraidīta pienākuma ievērot lojālu sadarbību piemērošana šajā gadījumā un kuri minēti šā sprieduma 35. punktā.

119 Pirmkārt, attiecībā uz iemeslu, kura dēļ saistībā ar LESD 351. panta pirmo daļu Savienības tiesām nav ekskluzīvas jurisdikcijas izskatīt lietas par pienākumiem un to tvērumu, kas izriet no iepriekš noslēgtiem starptautiskiem nolīgumiem, kuriem Savienība nav pievienojusies, vai kas vispār neietilpst to jurisdikcijā, vispirms ir jāprecizē, ka pienākums ievērot lojālu sadarbību, kas dalībvalstu tiesām izriet no LES 4. panta 3. punkta, nekādā ziņā nebalstās uz pieņēmumu, ka konkrēti jautājumi ietilpst Savienības tiesu ekskluzīvajā jurisdikcijā vai dalībvalstu tiesu ekskluzīvajā jurisdikcijā, bet, gluži pretēji, uz pieņēmumu, ka viens un tas pats jautājums var ietilpt katras minētās tiesas konkurējošā jurisdikcijā un ka līdz ar to pastāv risks, ka tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi.

120 Šajā gadījumā lietas, kas bija iesniegtas vienlaikus *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), no vienas puses, kā arī Komisijai un Savienības tiesām, no otras puses, attiecas uz to, kāds tvērums ir LESD 351. panta pirmajai daļai, kas ir Savienības tiesību norma, kuras saistošā interpretācija, kā jau norādīts šā sprieduma 68. punktā, ietilpst Tiesas ekskluzīvajā jurisdikcijā, jo spriedums, ko tā taisa uz LESD 267. panta pamata, ir saistošs dalībvalstu tiesām, kad tās lemj par izskatāmu strīdu (šajā nozīmē citastarp skat. spriedumu, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 33. punkts).

121 Konkrētāk, šajā ziņā ir jāuzsver, ka LESD 351. panta pirmā daļa neietver nevienu atsauci uz dalībvalstu tiesību aktiem vai starptautiskajām tiesībām, un līdz ar to šajā normā minētās frāzes ir jāuzskata par autonomiem Savienības tiesību jēdzieniem, kuri visā Savienībā ir jāinterpretē vienveidīgi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 22. jūnijs, Venecuēla/Padome (Trešās valsts aizskārums), C-872/19 P, EU:C:2021:507, 42. punkts un tajā minētā judikatūra).

122 No tā izriet, ka Savienības tiesu jurisdikcijā ietilpst strīds par to, vai tāds iepriekš noslēgts starptautisks nolīgums starp dalībvalstīm un trešām valstīm kā *ICSID* konvencija attiecīgajai dalībvalstij, šajā gadījumā Apvienotajai Karalistei, uzliek pienākumus, kuru ievērošanu ir tiesīga prasīt trešā valsts, un vai ir tā, ka Savienības Līgumi neietekmē – LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē – šīs tiesības un šos pienākumus.

123 Kā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) atzinusi aplūkojamā sprieduma 99. punktā, tā tas ir saistībā ar atcelšanas prasību uz LESD 263. panta pamata vai prasību sakarā ar pienākumu neizpildi uz LESD 258. panta pamata. Proti, Savienības tiesai, lai, novērtējot, cik pamatots ir arguments, ar kuru attiecīgā gadījumā kāda Savienības iestāde vai dalībvalsts apgalvo par LESD 351. panta pirmās daļas pārkāpumu saistībā ar iepriekš noslēgtu starptautisko nolīgumu, novērstu, ka netiek ievērots princips par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, un lai varētu lemt par celto prasību, obligāti ir jāpārbauda šīs konvencijas tvērums (šajā nozīmē skat. spriedumus, 1995. gada 6. aprīlis, *RTE* un *ITP*/Komisija, C-241/91 P un C-242/91 P, EU:C:1995:98, 84. punkts, kā arī 2011. gada 15. septembris, Komisija/Slovākija, C-264/09, EU:C:2011:580, 40. un 42. punkts).

124 Pretēji tam, ko tā paša aplūkojamā sprieduma 99. punktā norāda *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), tas ir tāpat, kad pie Tiesas vēršas saistībā ar prejudiciālā nolēmuma tiesvedību uz LESD 267. panta pamata.

125 Tiesa gan ir nospriedusi, ka šādā kontekstā tieši dalībvalsts tiesai ir jāpārliecinās, kādi pienākumi uz iepriekš noslēgta starptautiskā nolīguma pamata ir saistoši attiecīgajai dalībvalstij, un jāapzina to robežas, lai varētu konstatēt, ciktāl šie pienākumi kavē Savienības tiesību normu piemērošanu (citastarp skat. spriedumus, 1993. gada 2. augusts, *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 21. punkts, un 1997. gada 14. janvāris, *Centro-Com*, C-124/95, EU:C:1997:8, 58. punkts).

126 Tomēr šo judikatūru, kas atspoguļo atšķirīgās lomas, kādas Tiesai un dalībvalstu tiesām principā ir saistībā ar prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, nevar saprast tādējādi, ka Tiesai šā iemesla dēļ nebūtu jurisdikcijas uz LESD 267. panta pamata izvērtēt tāda starptautiska nolīguma kā *ICSID* konvencija noteikumu tvērumu, lai konstatētu, vai tā varētu ietilpt LESD 351. panta pirmās daļas piemērošanas jomā.

127 Vēl jo vairāk tas tā ir gadījumos, kad – kā arī šīs lietas apstākļos – pēdējās minētās normas piemērošana šādam starptautiskam nolīgumam varētu izšķiroši ietekmēt tādas paralēlas, uz LESD 263. panta pamata Savienības tiesās celtas tiešās prasības iznākumu, kuras nolūks būtu panākt tāda Komisijas lēmuma kā galīgais lēmums atcelšanu, kurā – tāpat kā lēmumā par procedūras sākšanu – ir secināts, ka LESD 351. panta pirmā daļa neattiecas uz Apvienotās Karalistes pienākumu uz *ICSID* konvencijas pamata izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu.

128 Kad saistībā ar atcelšanas prasību Savienības tiesa tiek lūgta lemt par Savienības tiesību akta spēkā esamību, lomu sadalījumam starp dalībvalstu tiesām un Savienības tiesām atbilst tas, ka vienīgi Tiesai ir kompetence interpretēt iepriekš noslēgtu, nozīmīgu starptautisko konvenciju, lai konstatētu, vai LESD 351. panta pirmā daļa kavē Savienības tiesību normu piemērošanu ar minēto aktu, jo saskaņā ar pastāvīgo judikatūru vienīgi Tiesas kompetencē ir konstatēt Savienības tiesību akta spēkā neesamību (spriedums, 2022. gada 22. februāris, RS (Konstitucionālas tiesas spriedumu iedarbība), C-430/21, EU:C:2022:99, 71. punkts un tajā minētā judikatūra).

129 Otrkārt, attiecībā uz pamatojuma punktu, ka šajā gadījumā dalībvalstu tiesās un Savienības tiesā izvirzītie jautājumi, ciktāl runa ir par aplūkojamajiem *ICSID* konvencijas noteikumiem un attiecīgajām dalībvalstīm, nav savstarpēji saskanīgi, ir konstatējams, ka gan process Komisijā uz LESD 107. un 108. panta pamata un tiesvedība Savienības tiesās, no vienas puses, gan tiesvedība Apvienotās Karalistes tiesās, no otras puses, attiecās uz dalībvalstī uz šīs konvencijas pamata pieņemta šķīrējtiesas nolēmuma izpildi attiecībā pret citu dalībvalsti un aplūkoja vienu un to pašu jautājumu – ciktāl šādā kontekstā uz LESD 351. panta pirmās daļas pamata ir izslēdzama Savienības tiesību normu piemērošana –, jo visas šīs dalībvalstis minēto konvenciju parakstīja pirms to pievienošanās Savienībai.

130 Šajā ziņā nav nozīmīgi, ka uz dažādiem *ICSID* konvencijas noteikumiem, proti, tās 53. vai 54. pantu, atsaucas dalībvalstu tiesās un Savienības iestādēs vai ka runa ir par dažādām dalībvalstīm, proti, atkarībā no konkrētā gadījuma par Apvienoto Karalisti vai Rumāniju, kuras ir noslēgušas *ICSID* konvenciju, jo šajos procesos bija iespējams nonākt pie savstarpēji pretrunīgiem lēmumiem un nolēmumiem.

131 Jebkurā gadījumā aplūkojamais spriedums nepareizi liek domāt, ka *ICSID* konvencijas 54. pants Savienības tiesās nav aplūkots. Proti, no galīgā lēmuma 31. un 32. apsvēruma izriet, ka ieguldītāji šķīrējtiesas nolēmuma piespiedu izpildi Rumānijā lūdza uz šā panta pamata, tā ka Vispārējā tiesā runa bija ne tikai par šīs konvencijas 53. pantu, bet arī par tās 54. pantu; uz to *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), starp citu, pati ir norādījusi aplūkojamā sprieduma 113. punktā.

132 Treškārt, attiecībā uz pamatojuma punktu, ka varbūtība, ka viena no Savienības tiesām lemj par to, vai pienākumiem pirms pievienošanās, kuri izriet no *ICSID* konvencijas attiecībā uz šķīrējtiesas nolēmumu, ir piemērojama LESD 351. panta pirmā daļa, ir ļoti maza, ir pietiekami norādīt, ka Komisijas iesniegtas apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas spriedumu pieņemšanas gadījumā Tiesa varēja, pamatojoties uz Tiesas statūtu 61. panta pirmo daļu, vai nu pati izskatīt lietu un pieņemt galīgo nolēmumu par šo strīdu, vai arī nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā

spriestu, un tas abos gadījumos nozīmē, ka Savienības tiesām ir jāizvērtē pirmās instances tiesā izvirzītie pamati, ar kuriem tiek apgalvots par LESD 351. panta pirmās daļas pārkāpumu. Tā kā šajā gadījumā Tiesa ir atcēlusi Vispārējās tiesas spriedumu un nodevusi lietu tai atpakaļ, šie pamati atrodas izskatīšanā Vispārējā tiesā.

133 Un otrādi: šīs apelācijas sūdzības noraidīšanas gadījumā Komisijai būtu bijis pienākums atsākt procedūru, kurā tā LESD 107. un 108. pantu piemērotu ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriestai zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksai, un šajā kontekstā no jauna izvērtēt jautājumu par LESD 351. panta pirmās daļas un līdz ar to arī *ICSID* konvencijas ietekmi uz šo procedūru, neskarot iespējas turpmāk Savienības tiesā celt prasību uz LESD 263. panta pamata.

134 No tā izriet, ka – neatkarīgi no Komisijas iesniegtās apelācijas sūdzības par Vispārējās tiesas spriedumu iznākuma – dienā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, nebija iespējams rēķināties ar to, ka varbūtība, ka viena no Savienības tiesām izvērtēs LESD 351. panta pirmās daļas piemērojamību šķīrējtiesas nolēmuma izpildei uz *ICSID* konvencijas pamata, ir maza.

135 Līdz ar to ir jāpiekrīt pirmajam iebildumam, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpts LES 4. panta 3. punkts kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

Par trešo iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpta LESD 267. panta pirmā un trešā daļa kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu

Prasītājas argumenti

136 Komisija pārmet Apvienotajai Karalistei, ka tā nav ievērojusi LESD 267. panta pirmo un trešo daļu kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu, jo *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) aplūkojamo spriedumu esot taisījusi, neuzdevusi iepriekš Tiesai prejudiciālu jautājumu, pirmkārt, par apturēšanas rīkojuma un lēmuma par procedūras sākšanu spēkā esamību un, otrkārt, par LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju, kas neesot nedz *acte clair*, nedz *acte éclairé*.

137 Attiecībā, pirmām kārtām, uz to, ka netika uzdoti prejudiciāli jautājumi par spēkā esamības novērtēšanu, Komisija apgalvo, ka aplūkojamajam spriedumam bija tādas sekas, ka gan apturēšanas rīkojums, gan lēmums par procedūras sākšanu bija zaudējis iedarbību. Proti, atteikdamās atzīt to lēmumu iedarbību, ar kuriem uz LESD 108. panta 3. punkta pēdējā teikuma pamata tika apturēta aplūkojamā valsts atbalsta izmaksa, *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) esot rīkojusies tā, it kā šie lēmumi nebūtu spēkā. Taču vienīgi Tiesai esot kompetence Savienības tiesību aktu atzīt par spēkā neesošu.

138 Otrām kārtām, attiecībā uz to, ka netika uzdoti prejudiciāli jautājumi par interpretāciju, Komisija apgalvo, ka *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) kā dalībvalsts tiesa, kas lietu izskata pēdējā instancē, izvērtēja divus jautājumus, kuriem esot vajadzējis to rosināt apsvērt, ka tai ir pienākums vērsties Tiesā, proti, pirmkārt, jautājumu par LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju saistībā ar pienākumiem, kas paredzēti daudzpusējos nolīgumos, kuriem pievienojušās gan dalībvalstis, gan trešās valstis, un, otrkārt, jautājumu par dalībvalstu tiesu un Savienības tiesu jurisdikciju interpretēt šo normu.

Tiesas vērtējums

139 Uzreiz ir jānorāda, ka saskaņā ar Izstāšanās līguma 86. pantu paliek spēkā Tiesas jurisdikcija izskatīt Apvienotās Karalistes tiesu lūgumus sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuri iesniegti pirms pārejas perioda beigām. Kā jau norādīts šā sprieduma 51. punktā, aplūkojamais spriedums tika taisīts šā perioda laikā.

140 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu, ja jautājums par interpretāciju ir izvirzīts lietā, kas atrodas izskatīšanā kādā dalībvalsts tiesā, kuras nolēmumi nevarētu tikt pārsūdzēti tiesā uz valsts tiesību aktu pamata, kā tas ir *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) gadījumā, minētajai tiesai ir pienākums vērsties Tiesā.

141 Tomēr interpretēšanas pilnvaru, kuras Tiesa jau deleģējusi uz LESD 267. panta pamata, dēļ LESD 267. panta trešajā daļā paredzētais pienākums var zaudēt lietderību un līdz ar to arī jēgu, it īpaši tad, ja uzdotais jautājums pēc būtības ir identisks jautājumam, par kuru jau ir sniegts prejudiciālais nolēmums analogā gadījumā vai *a fortiori* tajā pašā valsts tiesvedībā, vai ja Tiesas pastāvīgajā judikatūrā attiecīgais tiesību jautājums jau ir atrisināts, lai kāda arī būtu tiesvedības, kādā šī Tiesas judikatūra radusies, būtība, un pat tad, ja strīdīgie jautājumi nav pilnīgi identiski (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, 36. punkts).

142 Turklāt Tiesas pastāvīgā judikatūra liecina: valsts tiesa, kuras nolēmumi – saskaņā ar valsts tiesību normām – nav pārsūdzami tiesā, var arī atturēties uzdot Tiesai jautājumu par Savienības tiesību normu interpretāciju un, pati uzņemoties atbildību, to atrisināt, ja Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerada nekādas pamatotas šaubas. Pirms secināt, ka tas tā ir, valsts pēdējās instances tiesai ir jābūt pārliecinātai, ka tas būtu tikpat acīmredzami gan dalībvalstu tiesām, kas lietu izskata pēdējā instancē, gan Tiesai, ņemot vērā Savienības tiesību normu īpašās iezīmes, sevišķās grūtības, kas rodas, tās interpretējot, un risku, ka Savienībā varētu tikt pieņemti atšķirīgi nolēmumi (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, 39.–41. punkts).

143 Konkrētāk, Tiesa šajā ziņā ir uzsvērusi: ja valsts tiesai, kas lietu izskata pēdējā instancē, top zināms, ka vienas dalībvalsts dažādās tiesās vai starp dažādu dalībvalstu tiesām ir izveidojušies atšķirīgi judikatūras virzieni attiecībā uz tādas Savienības tiesību normas interpretāciju, kas piemērojama konkrētajā lietā, tai ir jābūt īpaši uzmanīgai, veicot vērtējumu par to, vai attiecībā uz konkrētās Savienības tiesību normas pareizu interpretāciju nepastāv pamatotas šaubas, un citastarp ir jāņem vērā prejudiciālā nolēmuma tiesvedības mērķis, proti, nodrošināt Savienības tiesību vienveidīgu interpretāciju (spriedums, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi*, C-561/19, EU:C:2021:799, 49. punkts).

144 Šajā gadījumā, pirmām kārtām, ir konstatējams, ka jautājums, vai tāda šķīrējtiesas nolēmuma izpilde, kas pieņemts attiecībā pret citu dalībvalsti, pamatojoties uz *ICSID* konvenciju, kurai lielākā daļa dalībvalstu pievienojās pirms pievienošanās Savienībai un kura tātad attiecībā uz tām ir uzskatāma par iepriekš noslēgtu starptautisko nolīgumu LESD 351. panta pirmās daļas izpratnē, nozīmē, ka šīm dalībvalstīm ir uzlikti "pienākumi" attiecībā pret trešām valstīm, kuras noslēgušas šo konvenciju, un atbilstoši tam pēdējām minētajām no tā izriet "tiesības", ko Līgumu noteikumi "ietekmē" šīs normas izpratnē, līdz šim vēl nav bijis Tiesas judikatūras priekšmets.

145 Lai gan, kā izriet no šā sprieduma 58.–65. punkta, Tiesai jau ir nācies precizēt LESD 351. panta pirmās daļas tvērumu, tomēr jautājums, vai saistībā ar *ICSID* konvencijā izklāstīto regulējumu šķīrējtiesas nolēmuma izpildi no šo konvenciju noslēgušas valsts puses var prasīt ne tikai to noslēgušās valstis, kuras attiecīgais strīds skar tieši, bet arī visas pārējās minēto konvenciju noslēgušās valstis, ir visai sarežģīts jautājums, ko Tiesa līdz laikam, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, vēl nebija aplūkojusi.

146 Turklāt ir jānorāda, ka Tiesa vēl nav precizējusi LESD 351. panta pirmajā daļā ietvertās frāzes "Līgumi neietekmē" tvērumu.

147 Taču, kā norādīts šā sprieduma 78. un 79. punktā, tā kā LESD 351. panta pirmā daļa ļauj dalībvalstīm nepiemērot Savienības tiesību normas un līdz ar to atkāpties no to pārākuma principa, kas ir viena no būtiskajām Savienības tiesību iezīmēm, tas varētu ievērojami ietekmēt Savienības tiesību sistēmu, mazinot Savienības tiesību normu iedarbīgumu.

148 Otrām kārtām, ir jāatgādina: kā izriet no šā sprieduma 21. un 101. punkta, lēmumā par procedūras sākšanu un galīgajā lēmumā Komisija ir izmantojusi tādu LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju, kas ir pretrunā tai, ko aplūkojamajā spriedumā izmantojusi *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa).

149 Turklāt ieguldītāji saistībā ar Vispārējā tiesā celto prasību par galīgā lēmuma atcelšanu apšauba Komisijas izmantoto interpretāciju, un Vispārējā tiesa ar savu spriedumu minēto lēmumu arī atzina par spēkā neesošu, tomēr ne ar tādu pamatojumu, ka LESD 351. panta pirmā daļa izslēgtu Savienības tiesību normu piemērošanu, bet gan ar pamatojumu, ka minētajā lēmumā nav ievērots LESD 108. pants. Ņemot vērā, ka par šo spriedumu Tiesā ir iesniegta apelācijas sūdzība, jautājums par LESD 351. panta pirmās daļas ietekmi uz šķīrējtiesas nolēmuma izpildi joprojām atrodas izskatīšanā Savienības tiesās.

150 Trešām kārtām, kā *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) jau norādījusi aplūkojamā sprieduma 29., 32., 91. un 94. punktā, gan *High Court of England and Wales* (Augstā tiesa (Anglija un Velsa)), gan *Court of Appeal* (Apelācijas tiesa), kurās iepriekš bija vērsušies ieguldītāji, šajā lietā bija atteikusies lemt attiecībā uz jautājumu par LESD 351. panta pirmās daļas piemērojamību – ar tādu pamatojumu, ka šis jautājums jau tika izskatīts Savienības tiesās un ka tātad pastāvēja risks, ka tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi.

151 Ceturtām kārtām, ir jānorāda, ka *Nacka tingsrätt* (Nakas pirmās instances tiesa, Zviedrija) ar 2019. gada 23. janvāra spriedumu, ko Komisija min savos rakstveida apsvērumos saistībā ar *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) tiesvedību, nosprieda, ka LESD 351. panta pirmā daļa nav piemērojama šķīrējtiesas nolēmuma izpildei, un līdz ar to atteica šā šķīrējtiesas nolēmuma izpildi Zviedrijā – ar tādu pašu pamatojumu, ka, tāpat kā tā nevarot izpildīt valsts tiesas nolēmumu, ar kuru piespriesta zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksa ieguldītājiem, jo citādi tiktu pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts un LES 4. panta 3. punkts, tā arī nevar izpildīt šķīrējtiesas nolēmumu, ar ko nupat minētajiem piespriesta tāda zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksa.

152 Turklāt, kā izriet no 2022. gada 21. septembra rīkojuma lietā *Romatsa* u.c. (C-333/19, EU:C:2022:749), laikā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja spriedumu, jautājums par šķīrējtiesas nolēmuma izpildi tika izskatīts Beļģijas tiesās; Komisija šo faktu ir uzsvērusi arī savos rakstveida apsvērumos, ko tā iesniegusi *Supreme Court*.

153 Tātad no iepriekš izklāstītā izriet, ka šajā gadījumā bija pieejama pietiekama informācija, kas varēja raisīt šaubas par LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju. Šīm šaubām, ņemot vērā šīs normas ietekmi uz vienu no būtiskajām Savienības tiesību normu iezīmēm un risku, ka Savienībā tiks pieņemti savstarpēji pretrunīgi nolēmumi, būtu bijis jārosina *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) atzīt, ka minētās normas interpretācija nav tik acīmredzama, lai neradītu nekādas pamatotas šaubas.

154 Šādos apstākļos, kad nav nepieciešams lemt par citu to argumentu pamatotību, kurus Komisija izvirzījusi šā iebilduma atbalstīšanas nolūkā, ir konstatējams, ka *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) – kā dalībvalsts tiesai, kuras nolēmumi valsts tiesību sistēmā nav pārsūdzami, – bija uz LESD 267. panta pamata jāuzdod Tiesai jautājumi par LESD 351. panta pirmās daļas interpretāciju, lai novērstu Savienības tiesību normu kļūdainas interpretācijas risku, ko – kā izriet no šā sprieduma 71.–84. punkta – tā tik tiešām panāca ar aplūkojamo spriedumu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, Komisija/Francija (Priekšnodoklis par ienākumiem no kapitāla un kustamas mantas), C-416/17, EU:C:2018:811, 113. punkts).

155 Līdz ar to šā vienīgā pamatojuma punkta dēļ ir jāpiekrīt trešajam iebildumam, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpta LESD 267. panta pirmā un trešā daļa kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

Par ceturto iebildumu, ar ko tiek apgalvots, ka ir pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu

Prasītājas argumenti

156 Komisija pārmet, ka ar aplūkojamo spriedumu ir pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu, jo ar to Rumānijai esot uzdots neievērot tos pienākumus uz Savienības tiesību normu pamata, kuri izriet no apturēšanas rīkojuma un lēmuma par procedūras sākšanu.

157 Proti, šķīrējtiesas nolēmums esot kļuvis izpildāms ar to, ka tā izpildes apturēšana, ko bija uzdevušas Apvienotās Karalistes zemāku instanču tiesas, kuras bija izskatījušas attiecīgo lietu, tika atcelta. Tātad, pateicoties *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) nolēmumam, esot kļuvusi iespējama ar minēto šķīrējtiesas nolēmumu piespriestā zaudējumu atlīdzinājuma un procentu samaksa. Tāda iedarbība esot tiešā pretrunā LESD 108. panta 3. punktā paredzētajam apturēšanas pienākumam, kas norādīts apturēšanas rīkojumā un lēmumā par procedūras sākšanu.

158 *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) neesot ievērojusi arī Tiesas judikatūru, kas izriet no 2007. gada 18. jūlija sprieduma *Lucchini* (C-119/05, EU:C:2007:434, 62. un 63. punkts), saskaņā ar kuru uz aizliegumu piešķirt valsts atbalstu, kas nav pienācīgi apstiprināts, var atsaukties, lai novērstu tāda dalībvalsts tiesas galīga sprieduma izpildi, kurā nav ievērots šis aizliegums.

Tiesas vērtējums

159 Saskaņā ar šā sprieduma 95. un 97. punktā atgādināto Tiesas judikatūru Savienības tiesību normu piemērošana valsts atbalsta jomā balstās uz pienākumu ievērot lojālu sadarbību starp dalībvalstu tiesām, no vienas puses, un Komisiju un Savienības tiesām, no otras puses, un šīm tiesām ir jāatturas pieņemt nolēmumus, kas būtu pretrunā kādam Komisijas lēmumam valsts atbalsta jomā, pat ja tas būtu tikai pagaidu lēmums.

160 Šajā kontekstā ir jāatgādina, ka dalībvalstīm ir pienākums, pirmkārt, ziņot Komisijai par ikvienu pasākumu, ar kuru tiek plānots ieviest vai grozīt atbalstu LESD 107. panta 1. punkta izpratnē, un, otrkārt, neīstenot šādu pasākumu atbilstoši LESD 108. panta 3. punkta pēdējam teikumam, kamēr Komisija vēl nav pieņēmusi galīgo lēmumu par minēto pasākumu (spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 56. punkts).

161 Saskaņā ar Tiesas judikatūru atbalsta pasākums, kas ir īstenots, neievērojot no šīs normas izrietošos pienākumus, ir nelikumīgs (spriedums, 2015. gada 19. marts, *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 66. punkts un tajā minētā judikatūra).

162 Šajā ziņā Tiesa ir precizējusi, ka LESD 108. panta 3. punkta pēdējā teikumā paredzētajam aizliegumam īstenot atbalsta projektus ir tieša iedarbība un ka šajā tiesību normā paredzētā īstenošanas aizlieguma tūlītēja piemērojamība attiecas uz ikvienu atbalstu, kas ir īstenots bez paziņošanas (spriedums, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 88. punkts).

163 Līdz ar to, kā izriet no šā sprieduma 96. punktā atgādinātās judikatūras, valsts tiesām ir jāizdara secinājumi par LESD 108. panta 3. punkta pārkāpumu atbilstoši valsts tiesību normām gan attiecībā uz atbalsta pasākumu īstenošanas aktu spēkā esamību, gan attiecībā uz tāda finansiālā atbalsta atgūšanu, kas piešķirts, neievērojot šo normu (spriedums, 2015. gada 19. marts, *OTP Bank*, C-672/13, EU:C:2015:185, 69. punkts un tajā minētā judikatūra).

164 Tātad valstu tiesām ir jurisdikcija lemt par nelikumīga valsts atbalsta atgūšanu no tā saņēmējiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 5. marts, *Eesti Pagar*, C-349/17, EU:C:2019:172, 89. punkts un tajā minētā judikatūra).

165 Turklāt gadījumā, kad dalībvalsts tiesai ir iesniegts pieteikums par nelikumīga atbalsta piešķiršanu, tai principā šis pieteikums ir jānoraida (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 12. janvāris, *DOBELES HES*, C-702/20 un C-17/21, EU:C:2023:1, 121. punkts).

166 Šajā gadījumā ir jāatgādina, ka galīgajā lēmumā Komisija ir atzinusi, ka ar šķīrējtiesas nolēmumu, kas tai nebija paziņots, piespriestais zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājums ir uzskatāms par valsts atbalstu, kas ir nelikumīgs un nav saderīgs ar iekšējo tirgu, lai gan šis lēmums ar Vispārējās tiesas spriedumu tik tiešām tika atcelts, tomēr laikā, kad *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) taisīja aplūkojamo spriedumu, Tiesā tika izskatīta apelācija par šo spriedumu.

167 Turklāt, kā jau norādīts šā sprieduma 110.–113. punktā, Vispārējās tiesas spriedums neietekmēja apturēšanas rīkojuma un lēmuma par procedūras sākšanu tiesiskumu, ar kuriem Komisija bija arī atzinusi, ka ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriestais zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājums ir uzskatāms par valsts atbalstu, kas ir nelikumīgs un nav saderīgs ar iekšējo tirgu, un bija uzdevusi Rumānijai neizpildīt šo šķīrējtiesas nolēmumu pirms galīgā lēmuma pieņemšanas.

168 Ir konstatējams: aplūkojamais spriedums, kurā uzdota šķīrējtiesas nolēmuma izpilde, paredz, ka Rumānija veic ar šķīrējtiesas nolēmumu piespriestā zaudējumu atlīdzinājuma un procentu maksājumu, bet tas būtu pretrunā LESD 108. panta 3. punkta trešā teikumā minētajam pienākumam.

169 No tā izriet, ka Rumānija tādējādi saskaras ar savstarpēji pretrunīgiem nolēmumiem attiecībā uz minētā šķīrējtiesas nolēmuma izpildi. Tātad ar aplūkojamo spriedumu tika pārkāpta minētā norma, jo tajā nebūt nav paredzēts nodrošināt minētās normas ievērošanu atbilstoši šā sprieduma 163.–165. punktā atgādinātajai judikatūrai, bet gan uzdots citai dalībvalstij neievērot šo normu.

170 Šajā ziņā nav nozīmīgi tas, ka LESD 108. panta 3. punkta pēdējā teikumā ir paredzēts pienākums "attiecīgajai dalībvalstij", proti, principā valstij, kas veic atbalsta maksājumu, šajā gadījumā Rumānijai.

171 Kā pamatoti apgalvo Komisija, lojālas sadarbības pienākums, kas nostiprināts LES 4. panta 3. punktā un kas ir pamatā Savienības tiesību normu piemērošanai valsts atbalsta jomā, paredz, ka Apvienotajai Karalistei, it īpaši tās tiesām, ir jāveicina, ka Rumānija ievēro savus pienākumus, kuri izriet no LESD 108. panta 3. punkta, jo pretējā gadījumā šī norma zaudētu savu lietderīgo iedarbību (šajā nozīmē skat. spriedumu, 1988. gada 27. septembris, *Matteucci*, 235/87, EU:C:1988:460, 19. punkts).

172 Šo secinājumu nevar atspēkot arī apstāklis, ka šķīrējtiesas nolēmums ir stājies likumīgā spēkā. Princips par Komisijas ekskluzīvo kompetenci novērtēt valsts atbalsta saderību ar iekšējo tirgu ir piemērojams dalībvalsts tiesību sistēmā, jo tas izriet no Savienības tiesību normu pārākuma principa. Savienības tiesību normas nepieļauj to, ka *res judicata* principa piemērošana kavē dalībvalstu tiesas izdarīt nepieciešamus secinājumus attiecībā uz LESD 108. panta 3. punkta pārkāpšanu (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2007. gada 18. jūlijs, *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 62. un 63. punkts, kā arī 2020. gada 4. marts, *Buonotourist*/Komisija, C-586/18 P, EU:C:2020:152, 94. un 95. punkts).

173 Arī LESD 351. panta pirmā daļa nevar kavēt LESD 108. panta 3. punkta piemērošanu, jo, kā izriet no šā sprieduma 71.–84. punkta, 351. panta pirmā daļa nebija piemērojama strīdā, kas bija nodots izskatīšanai *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa), un līdz ar to Savienības tiesību normas valsts atbalsta jomā nevarēja tikt noraidītas pēdējās minētās normas ietekmē.

174 Līdz ar to ir jāpiekrīt ceturtajam iebildumam par to, ka ir pārkāpts LESD 108. panta 3. punkts kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

175 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, ir secināms, ka aplūkojamais spriedums ir pretrunā Apvienotās Karalistes pienākumiem, kuri izriet no LES 4. panta 3. punkta, kā arī LESD 108. panta 3. punkta, 267. panta pirmās un trešās daļas un 351. panta pirmās daļas kopsakarā ar Izstāšanās līguma 127. panta 1. punktu.

Par tiesāšanās izdevumiem

176 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktu lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija prasa piespriest Apvienotajai Karalistei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā Apvienotajai Karalistei spriedums ir nelabvēlīgs, ir jāpiespriež tai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nosprież:

1) *Supreme Court of the United Kingdom* (Apvienotās Karalistes Augstākā tiesa) 2020. gada 19. februāra spriedums lietā *Micula* pret Rumāniju ir pretrunā Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes pienākumiem, kuri izriet no LES 4. panta 3. punkta, kā arī LESD 108. panta 3. punkta, 267. panta pirmās un trešās daļas un 351. panta pirmās daļas kopsakarā ar 2019. gada 17. oktobrī pieņemtā Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas 127. panta 1. punktu.

2) Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]